

SUTARTIS NR. PS-2016-16

2016 m. rugpjūčio 02 d.

Panevėžys

UAB „Panevėžio autobusų parkas“, juridinio asmens kodas 147024322, kurio registruota buveinė yra J.Basanavičiaus g. 67, Panevėžys, atstovaujama direktoriaus pavaduotojo, pavaduojančio generalinį direktorių Alvydo Dirsės, veikiančio pagal bendrovės įstatus (toliau – Užsakovas), ir **UAB „Kortas“**, pagal Lietuvos Respublikos įstatymus įsteigta ir veikianti įmonė, juridinio asmens kodas 149660899, kurios registruota buveinė yra Kepyklos g. 15, Alytus, duomenys apie bendrovę kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre VĮ Registrų centras Alytaus filialas, atstovaujama generalinės direktorės Žanetos Overlingienės, veikiančios pagal įmonės įstatus (toliau – Rangovas), toliau kartu vadinami Šalimis, o kiekvienas atskirai – Šalimi, sudarėme šią sutartį (toliau - Sutartis), kurioje susitariame:

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

- 1.1 Sutartyje vartojamos sąvokos atitinka sąvokas, vartojamas Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, Lietuvos Respublikos statybos ir Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymuose.
- 1.2. Visus ginčus, klausimus ar nesutarimus dėl Sutarties sąlygų, kurie gali atsirasti vykdant šią Sutartį taip pat dėl to, kas neaptarta šioje Sutartyje, Šalys susitaria spręsti ir Sutartį aiškinti vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu (toliau – Viešųjų pirkimų įstatymas), kitais teisės aktais, pirkimo dokumentais ir pirkimo sąlygomis su visais šių dokumentų priedais, Rangovo pasiūlymo dokumentais.

2. SUTARTIES DALYKAS

- 2.1. Šioje Sutartyje nustatytais sąlygomis ir tvarka Rangovas savo jėgomis ir rizika įsipareigoja atlikti „**UAB „Panevėžio autobusų parkas“ gamybinės bazės** (toliau – Statinys) **darbo projekto parengimą ir statybos darbus** (toliau – Darbai) ir perduoti Darbų rezultatą Užsakovui šioje Sutartyje nustatytais sąlygomis, terminais ir tvarka.
- 2.2. Rangovas vadovaudamasis Užsakovo pateikta technine specifikacija ir teisės aktais, reglamentuojančiais projektavimo darbus, parengia Statinio darbo projektą (toliau – Projektas) ir vadovaudamasis technine specifikacija, Projektu ir teisės aktais, reglamentuojančiais statybos darbų atlikimą, atlieka Statinio statybos darbus (toliau – Statybos darbai).
- 2.3. Darbų rezultatas – atlikti visi Darbai ir atlikus Statinio statybos užbaigimo procedūras pasirašytas Statybos užbaigimo aktas.
- 2.4. Statybos darbų atlikimo vieta J.Basanavičiaus 67, Panevėžys

3. SUTARTIES KAINA

- 3.1. Sutartyje nurodytų atliekamų Darbų kaina be PVM (2 295 207,26 € (*du milijonai du šimtai devyniasdešimt penki tūkstančiai du šimtai septyni eurai 26 ct*)) ir PVM (481 993,52) € (*keturi šimtai aštuoniasdešimt vienas tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimt trys eurai 52 ct*)), Darbų kaina su PVM yra (2 777 200,78) € (*du milijonai septyni šimtai septyniasdešimt septyni tūkstančiai du šimtai eurų 78 ct*)) (toliau – Darbų kaina). Darbų kaina pateikiama Rangovo pasiūlyme (Sutarties 1 priedas), kuris yra neatskiriama Sutarties dalis.
- 3.2. Už Sutartyje nurodytą Darbų kainą Rangovas įsipareigoja atlikti Darbus, numatytus Sutarties 2 punkte. Į Darbų kainą įeina darbo jėgos, mechanizmų ir medžiagų kaina, mokesčiai, rinkliavos, draudimo, transportavimo, apsaugos išlaidos bei išlaidos, susijusios su išpildomųjų geodezinių nuotraukų, statinio energinio naudingumo sertifikato, pastato techninio – energetinio paso, statinio kadastrinių matavimų bylos parengimu, reikalingų bandymų, laboratorinių ir kitų tyrimų atlikimu, leidimų ar licencijų išėmimu, eksploatavimo ir priežiūros instrukcijų parengimu ir visos kitos (darbų

organizavimo, statyb vietės paruošimo, technologinio projekto įgyvendinimo, inžinerinių tinklų atjungimo/pajungimo nuo/prie veikiančių tinklų ir pan., t.y. darbų kiekių, nenumatytų techninėje specifikacijoje ir Projekte) Rangovui priklausančios pagal Lietuvos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus bei šią Sutartį, išlaidos, kurios būtinos, kad būtų pasirašytas Statinio statybos užbaigimo aktas. Rangovas neturi teisės reikalauti padengti jokių išlaidų, viršijančių Sutarties 3.1. punkte nurodytą Darbų kainą.

3.3. Jeigu, siekiant laiku ir tinkamai įvykdyti Sutartį, reikia atlikti papildomus darbus ir jie yra būtini šiai Sutarčiai tinkamai įvykdyti, šiuos Darbus Rangovas atlieka savo sąskaita.

3.4. Darbų kaina be PVM, nurodyta 3.1 punkte, yra galutinė ir apima visas tiesiogines ir netiesiogines su Darbų atlikimu susijusias išlaidas ir negali būti keičiama visą Sutarties galiojimo laikotarpį, išskyrus atvejus numatytus šioje Sutartyje.

3.5. Sutartyje nurodyta Darbų kaina su PVM gali kisti (didėti ar mažėti) dėl Valstybės institucijų priimtų įstatymų, poįstatyminių teisės aktų, keičiančių PVM dydį. Darbų kaina su PVM perskaičiuojama, kai pasikeičia Darbų kainos pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) tarifo dydis. Darbų kainos su PVM pokyčio dydis yra proporcingas PVM tarifo pokyčio dydžiui. Darbų kainos su PVM pakeitimas (dėl PVM dydžio pasikeitimo) įforminamas abiejų Sutarties šalių pasirašomu papildomu susitarimu prie Sutarties po Valstybės institucijų priimtų įstatymų ir poįstatyminių teisės aktų, keičiančių PVM dydį įsigaliojimo. Perskaičiuota Darbų su PVM kaina taikoma tai Darbų daliai, kuri bus atliekama po Šalių pasirašyto susitarimo įsigaliojimo dienos. Pasikeitus kitiems mokesčiams Darbų kaina perskaičiuojama nebus.

3.6. Sutarties vykdymo metu pasikeitus PVM mokesčiui kaina perskaičiuojama taip, kaip nurodyta Sutartyje ir tai nelaikoma Sutarties sąlygų keitimu.

3.7. Šalys susitaria, kad Rangovas, prieš pradėdamas Statybos darbus, detalizuoja Statybos darbų kainą (pagal pateiktą Rangovo pasiūlymą) detalioje darbų sąmatoje, kurią pateikia Užsakovui suderinimui. Detali darbų sąmata turi būti parengta remiantis techninio projekto lokalinėse sąmatose nurodytais orientaciniais kiekiais ir bus naudojama kas mėnesiniams tarpiniams mokėjimams apskaičiuoti.

3.8. Šalys susitaria, kad techninės specifikacijos patikslinimai, nekeičiant esminių techninės specifikacijos sprendinių, gali būti tik suderinus su Užsakovu, jeigu Statybos darbų vykdymo metu išaiškėja, kad jie neatitinka faktiškų statybos sąlygų, medžiagos nebegaminamos ar pan., bendru Rangovo, Užsakovo bei techninės priežiūros vadovo raštišku aktu. Minimie patikslinimai galimi, kai užtikrinami lygiaverčiai arba geresni sprendiniai, tačiau tai nesuteikia teisės Rangovui reikalauti padengti išlaidas, viršijančias Sutarties 3.1. punkte nurodytą Darbų kainą.

3.10. Per 14 darbo dienų po sutarties pasirašymo dienos Rangovas privalo parengti mokėjimų grafiką išskaidydamas Darbų kainą Šalių neįpareigojančiais mėnesiniais mokėjimais pagal Rangovo planuojamą statybos darbų eigą. Rangovas kas ketvirtį privalo pateikti patikslintą mokėjimų grafiką.

4. SUTARTIES DARBŲ ATLIKIMO TERMINAI

4.1. Rangovas turi atlikti Darbus laikydamasis šių terminų:

4.1.1. Darbų pradžia – numatoma 2016 m. Detaliame kalendoriniame Darbų vykdymo grafike (toliau – Grafikas), kuris pasirašomas Sutarties 4.2 punkte nustatyta tvarka.

4.1.2. Darbų pabaiga – 12 mėnesių nuo Sutarties įsigaliojimo dienos. Darbai vykdomi techniniame projekte numatytais etapais. Užsakovui pageidaujant darbų atlikimo terminas (išskyrus I etapo) gali būti nukeliamas 3 mėn.. Darbų pabaiga pagal Sutartį bus laikomas momentas, kai bus užbaigti visi Sutartyje numatyti Darbai, ištaisyti defektai ir pasirašytas Statybos užbaigimo aktas.

4.2. Darbus Rangovas vykdo pagal Grafiką, kurį paruošia ir pateikia suderinimui Užsakovui per 14 (keturiolika) dienų po Sutarties įsigaliojimo. Grafike, be kitų, turi būti numatyti terminai, kurie reikalingi: inžineriniams tyrinėjimams (jei reikalinga), Projekto parengimui, Projekto konstrukcinės dalies ekspertizei ir Projekto ištaisymui pagal gautas pastabas, savivaldybių nustatytų procedūrų terminai dėl leidimų žemės darbams (jei reikalinga), statybos – montavimo darbams (pagal atskirus konstruktyvus) ir įrangos montavimui, bandymams, paleidimui ir derinimui, statinio energinio

naudingumo sertifikato parengimui, pastato techninio – energetinio paso parengimui, statinio kadastrinių matavimų bylų parengimui, eksploataavimo ir priežiūros instrukcijų parengimui, statybos užbaigimo procedūroms ir perdavimui Užsakovui. Šalių sutarimu, Grafikas tikslinamas. Jei Užsakovas nederina pateikto Grafiko, jis pateikia motyvuotas priežastis, kurias Rangovas privalo įvertinti ir per 5 (penkias) darbo dienas pateikti pakoreguotą Grafiką. Rangovo atsakomybė už savalaikį pakoreguoto Grafiko nepateikimą numatyta 10.3. punkte.

4.3. Pastebėtų Darbų trūkumų ar defektų šalinimas neprailgina Darbų pabaigos termino. Užsakovas gali atsisakyti priimti Darbus ir už juos nemokėti, jei Darbai neužbaigti, tinkamai neatlikti, per nurodytą terminą neištaisyti Užsakovo ir/ar techninės priežiūros atstovų nurodyti defektai.

4.4. Rangovas turi teisę užbaigti Darbus anksčiau sutarto termino.

5. ATLIKTŲ DARBŲ PERDAVIMO IR PRIĖMIMO TVARKA

5.1. Atliktų Darbų tarpinis aktavimas atliekamas Užsakovui ir Rangovui pasirašant atliktų darbų aktą (Forma F2), pažymą apie atliktų darbų ir išlaidų vertę (Forma F3) (toliau – Aktai). Projekto parengimo paslaugos aktuojamos proporcingai atliktiems Statybos darbams. Sumos aktuose apskaičiuojamos vadovaujantis detalioje darbų sąmatoje numatytais orientaciniais kiekiais, pagal faktiškai Rangovo atliktus darbus. Rangovas pateikia 3 (tris) Aktų egzempliorius Užsakovui iki kiekvieno mėnesio 24 (dvidešimt ketvirtos) dienos, o jei ši diena yra ne darbo diena – prieš ją einančią darbo dieną. Užsakovas per 5 (penkias) darbo dienas nuo Aktų apie atliktus Darbus gavimo dienos priima Darbus ir pasirašo arba nepasirašo pateiktus Aktus, tuo pačiu terminu grąžindamas juos Rangovui ir pareiškdamas raštu pretenzijas.

5.2. Šalims pasirašius Aktus, Rangovas pateikia sąskaitą – faktūrą.

5.3. Rangovas užbaigęs Darbus, pateikia Užsakovui užpildytus statybos darbų žurnalus, išpildomąsias geodezinės nuotraukas, medžiagų ir įrengimų sertifikatus, atitikties deklaracijas, išpildomąją dokumentaciją, techninį darbo projektą (su žyma „Pritariu statyti“ ir „Taip pastatyta“), statinio energinio naudingumo sertifikatą, pastato techninio – energetinio pasą, statinio kadastrinių matavimų bylą ir šių dokumentų kompiuterines laikmenas. Taip pat Rangovas pateikia ir kitus dokumentus, priklausančius pateikti pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, kad būtų pasirašytas statybos užbaigimo aktas pagal STR 1.11.01:2010 „Statybos užbaigimas“, bei jų kompiuterines laikmenas.

5.4. Rangovas užbaigęs Darbus, pateikęs dokumentaciją, reikalingą statybos užbaigimo procedūroms vykdyti (STR 1.11.01:2010 „Statybos užbaigimas“), ir Šalims pasirašius užbaigtų statybos darbų perdavimo statytojui (Užsakovui) aktą, raštu praneša Užsakovui apie pasirengimą galutinai perduoti Statybos darbus.

5.5. Užsakovas, gavęs Rangovo pranešimą apie pasirengimą galutinai perduoti tinkamai užbaigtus Statybos darbus, teisės aktų nustatyta tvarka, organizuoja Statinio statybos užbaigimo procedūras.

5.6. Rangovas privalo per protingai trumpą laikotarpį neatlygintinai pašalinti Statinio statybos užbaigimo procedūros metu nustatytus Darbų defektus ir trūkumus.

5.7. Darbai laikomi baigtais, kai pasirašomas Statybos užbaigimo aktas.

6. GARANTIJOS

6.1. Rangovas nuo Statinio statybos užbaigimo akto pasirašymo dienos suteikia Statybos darbų garantijas visiems Statinyje atliktiems darbams

6.1.1. 5 (penkeri) metai – statinio atviroms konstrukcijoms ir kitiems darbams;

6.1.2. 10 (dešimt) metų – paslėptiems statinio elementams (konstrukcijoms, vamzdynams, laidams ir kt.);

6.1.3. 20 (dvidešimt) metų – esant tyčia paslėptų defektų;

6.1.4. statybos metu sumontuotiems įrengimams ir įrangai – taikomas gamintojo nustatytas garantinis laikotarpis, kuris negali būti trumpesnis nei 2 (du) metai.

6.2. Rangovas garantuoja, kad Statybos darbų užbaigimo metu darbai atitiks Projekte numatytas savybes, normatyvinių statybos dokumentų ir kitų teisės aktų reikalavimus, jie bus atlikti be klaidų, kurios panaikintų ar sumažintų atliktų statybos darbų vertę.

6.3. Rangovas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka garantiniu laikotarpiu atsako už išaiškęjusių atliktų Statybos darbų defektus. Garantinio laikotarpio metu išryškėję Statybos darbų defektai fiksuojami šios Sutarties 6.4. punkte nustatyta tvarka.

6.4. Užsakovas, pastebėjęs Statinio defektus, raštu informuoja Rangovą. Defektai nustatomi ir konstatuojami dvišaliame Užsakovo ir Rangovo akte. Šiame akte nurodomas terminas, per kurį Rangovas pats arba trečiųjų asmenų pagalba įsipareigoja Rangovo sąskaita ištaisyti garantiniu laikotarpiu paaiškęjusį defektą, jo ištaisymo būdą bei tvarką. Rangovui nepagrįstai atsisakius nustatyti defektus ir pasirašyti defektinį aktą, jis pasirašomas Užsakovo vienašališkai (vienašalis sandoris) ir įteikiamas Rangovui pasirašytinai arba išsiunčiamas paštu registruotu laišku.

6.5. Jei Rangovas nepradeda ir (ar) neištaiso defektų ar neatitaiso tiesioginės tokio defekto padarytos žalos garantiniu laikotarpiu per Užsakovo nurodytą protingą laiką, Užsakovas pats arba trečiųjų asmenų pagalba gali atlikti tokius darbus Rangovo sąskaita. Rangovas privalo atlyginti visus nuostolius, kuriuos patiria Užsakovas, ištaisydamas defektą ir atitaisydamas žalą, įskaitant Užsakovo kaštus ieškant kito rangovo ir pan.

7. SUTARTIES UŽTIKRINIMAS

7.1. Rangovas per 5 (penkias) darbo dienas nuo Sutarties pasirašymo privalo pateikti Sutarties įvykdymo užtikrinimą – Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje registruoto banko ar kredito unijos garantiją ar Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje registruotos draudimo bendrovės laidavimo raštą (pateikiant jį su tinkamai patvirtinta laidavimo draudimo liudijimo (poliso) kopija arba perveda į UAB „Panevėžio autobusų parkas“ (įm. kodas 147024322) sąskaitą LT10 7300 0100 0237 7152 AB „Swedbank“ atitinkamo dydžio piniginių užstatą, lygų užtikrinimo sumai. Sutarties įvykdymo užtikrinimo suma – 10 % nuo Sutarties kainos be PVM. Sutarties įvykdymo užtikrinimas turi būti besąlyginis ir neatšaukiamas ir pateiktas pagal nurodytas formas. Jis turi galioti visą Sutartyje nurodytą Darbų vykdymo laikotarpį ir 30 (trisdešimt) dienų po Darbų atlikimo termino pabaigos.

7.2. Jeigu Užsakovas pasinaudoja Sutarties įvykdymo užtikrinimu, Rangovas, siekdamas toliau vykdyti Sutarties įsipareigojimus, per 5 (penkias) darbo dienas privalo Užsakovui pateikti naują Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje registruoto banko ar kredito unijos garantiją ar Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje registruotos draudimo bendrovės laidavimo raštą to paties dydžio sumai arba perveda į UAB „Panevėžio autobusų parkas“ (įm. kodas 147024322) sąskaitą LT10 7300 0100 0237 7152 AB „Swedbank“ atitinkamo dydžio piniginių užstatą, lygų užtikrinimo sumai.

7.3. Jeigu Rangovas neapsidraudžia arba neturi galiojančio draudimo kaip to reikalauja Sutarties sąlygos, Užsakovas turi teisę savo sąskaita apdrausti ir palaikyti tokius draudimus ir mokėti tokių draudimų įmokas, o tokių įmokų suma atimama iš artimiausių mokėjimų Rangovui.

8. ATSISKAITYMŲ TVARKA

8.1. Apmokėjimas atliekamas tokia tvarka: 95 % ne vėliau kaip per 60 kalendorinių dienų po atliktų darbų akto ir PVM sąskaitos faktūros gavimo dienos, 5 % ne vėliau kaip per 10 kalendorinių dienų po to kai Rangovas pagal sutartį baigia darbus ir pateikia su Užsakovu suderintą ir jam priimtinos draudimo bendrovės arba banko garantinio laikotarpio laidavimo arba garantinį raštą, kuriuo laiduojama (garantuojama) suma už Rangovo garantinių įsipareigojimų vykdymą turi būti ne mažesnė kaip 5 % nuo galutinės užaktuotų darbų sumos su PVM. Šis laidavimo arba garantinis raštas turi galioti ne mažiau kaip metus po Statybos užbaigimo akto pasirašymo dienos.

8.2. Užsakovas turi teisę be atskiro išankstinio Rangovo įspėjimo sulaikyti ir/ar išskaičiuoti iš Rangovui pagal šią Sutartį mokamų sumų visas ir bet kokias nuostolių kompensavimo ir/ar netesybų (delspinigių, baudų ir pan.) sumas, Rangovo mokėtinas Užsakovui, t.y. Užsakovui vienašališkai

įskaitant vienu ar daugiau priešpriešinį reikalavimą atitinkamai sumai. Apie atliktą įskaitymą Užsakovas informuoja Rangovą.

9. ŠALIŲ TEISĖS IR PAREIGOS

9.1. Užsakovas turi teisę:

9.1.1. Kontroliuoti ir prižiūrėti atliekamų Darbų atlikimo eigą.

9.1.2. Reikalauti, kad Rangovas projektavimo darbus vykdytų, vadovaujantis teisės aktu, reglamentuojančių projektavimą, reikalavimais, ir Užsakovo pateiktais dokumentais, statybos darbus - pagal techninę specifikaciją ir Projektą, kitus Sutartyje nurodytus dokumentus ir laikytųsi normatyvinių projektavimo ir statybos dokumentų reikalavimų. Jeigu Rangovas nukrypsta nuo Projekto, nesilaiko normatyvinių statybos dokumentų reikalavimų, Užsakovas turi teisę reikalauti šalinti defektus, nepriimti nekokybiškai atliktų Statybos darbų ir nemokėti už netinkamai atliktą darbą iki nustatytų statybos darbų defektų pašalinimo arba pašalinti trūkumus trečiųjų asmenų pagalba Rangovo sąskaita.

9.1.3. Reikalauti, kad Rangovas laikytųsi Darbų atlikimo terminų, numatytų Kalendoriniame Darbų vykdymo grafike.

9.1.4. Reikalauti, kad Rangovas savo sąskaita pašalintų atliktų Statybos darbų defektus, atsiradusius per garantinį laikotarpį.

9.1.5. Projektavimo paslaugų teikimo bei Statybos darbų vykdymo metu reikalauti, kad Rangovas savo sąskaita atliktų projekcinės dokumentacijos patikslinimus, papildymus ar pakeitimus.

9.1.6. Naudotis Lietuvos Respublikos statybos įstatymo ir kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose numatytais Užsakovo teisėmis.

9.2. Užsakovas įsipareigoja:

9.2.1. Bendradarbiauti su Rangovu vykdant Darbus.

9.2.2. Sutartyje nustatytais sąlygomis ir tvarka priimti iš Rangovo tinkamai atliktus Darbus.

9.2.3. Po rašytinio Rangovo prašymo gavimo pateikti pastarajam visus sutikimus, įgaliojimus, kad Rangovas galėtų veikti kaip Užsakovo įgaliotas asmuo visose kompetentingose institucijose ta apimtimi, kiek tai susiję su visais Darbais.

9.2.4. Perduoti Rangovui statybvietai priėmimo - perdavimo aktu.

9.2.5. Paskirti techninį prižiūrėtoją vykdomiems Statybos darbams.

9.3. Rangovas turi teisę:

9.3.1. Naudotis Lietuvos Respublikos statybos įstatymo ir kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose numatytais Rangovo teisėmis.

9.3.2. Naudotis kitomis teisės aktuose numatytais Rangovo teisėmis.

9.4. Rangovas įsipareigoja:

9.4.1. Prieš pradėdamas Darbus pateikti Užsakovui statybos proceso dalyvių (rangovo ir projektuotojo) civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą patvirtinančių dokumentų (sutarčių, draudimo liudijimų ir kt.) kopijas.

9.4.2. Pradėti Darbus Grafike numatytais terminais.

9.4.3. Parengti ir perduoti Užsakovui Projektą vadovaujantis technine specifikacija ir teisės aktais, reglamentuojančiais projektavimo darbus.

9.4.4. Rengdamas Projektą, jo sprendinius derinti su Užsakovu; neatlygintinai konsultuoti Užsakovą su šios Sutarties Statiniu susijusiais klausimais; operatyviai bei neatlygintinai pašalinti visus pastebėtus Statinio projekcinės dokumentacijos trūkumus, netikslumus ir išspręsti visus su tuo susijusius klausimus.

9.4.5. Projektą pataisyti pagal pateiktas Užsakovo pastabas, jei jos neprieštarauja normatyviniams statybos techniniams ir normatyviniams statinio saugos bei paskirties, taip pat privalomiesiems projekto rengimo dokumentams.

- 9.4.6. Iki statybos darbų pradžios įsakymu ar kitu tvarkomuoju dokumentu, įstatymų nustatyta tvarka paskirti Statinio statybos vadovą, kuris buvo nurodytas viešųjų pirkimų dokumentuose. Keisti Statinio statybos vadovą galima tik esant svarbioms priežastims (mirtis, išėjimas iš darbo ir kt.) ir tai pripažintų bei patvirtintų Užsakovas. Keičiamas Statinio statybos vadovas turi būti ne žemesnės kvalifikacijos, kaip nurodyta viešųjų pirkimų dokumentuose.
- 9.4.7. Iki statybos darbų pradžios įsakymu ar kitu tvarkomuoju dokumentu, paskirti statybos objekto saugos ir sveikatos koordinatorių.
- 9.4.8. Iki statybos darbų pradžios parengti ir suderinti su Užsakovu statybos darbų technologijos projektą.
- 9.4.9. Vykdyti Statybos darbus pagal Projekto reikalavimus, kitus Sutartyje nurodytus dokumentus, statybos techninių reglamentų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių statybos veiklą (normų, taisyklių) reikalavimus. Garantuoti, kad Statybos darbų priėmimo metu jie atitiks Projekte nustatytas savybes, normatyvinių statybos dokumentų reikalavimus, bus atlikti be klaidų, kurios panaikintų arba sumažintų jų vertę arba tinkamumą Projekte numatytam panaudojimui. Atlikti visus darbus, kurie gali būti pagrįstai laikomi būtinais dėl technologinių įrenginių montavimo darbų atlikimo ir jų funkcionavimui pagal paskirtį, nepriklausomai nuo to, ar jie yra nurodyti arba apibūdinti techninėje specifikacijoje.
- 9.4.10. Vykdyti Darbus pagal Grafike nurodytus Darbų atlikimo terminus.
- 9.4.11. Savarankiškai apsirūpinti materialiniais ištekliais, reikalingais Sutartyje numatytiems Darbams atlikti, Darbų vykdymui naudoti medžiagas, dirbinius, gaminius ir įrengimus, atitinkančius projektinėje dokumentacijoje jiems nustatytus reikalavimus, naudoti Lietuvos Respublikos įstatymais nustatyta tvarka sertifikuotas medžiagas, dirbinius, gaminius ir įrenginius, garantuoti tinkamą statybinių ir kitų medžiagų, įrangos, dirbinių ir gaminių priėmimą, organizuoti jų sandėliavimą, apsaugą (nuo vagystės bei sugadinimo, įskaitant meteorologinių sąlygų poveikį) ir taupų naudojimą. Tikrinti jų kokybę bei jos atitiktis dokumentus, sertifikatus (medžiagos turi atitikti projektinius bei pateiktuose sertifikatuose nurodytus kokybės reikalavimus) ir reguliariai pateikti juos Užsakovo paskirtam techniniam prižiūrėtojui.
- 9.4.12. Laiku ir tinkamai įformintus Aktus, PVM sąskaitas – faktūras, kitą Darbų atlikimo dokumentaciją pateikti Užsakovui, atlikti būtinus bandymus ir apie jų rezultatus raštu informuoti Užsakovą. Užsakovui paprašius papildomos informacijos, per 3 (tris) darbo dienas raštu pranešti apie Darbų eigą bei rezultatus, pateikti kitą su Darbų vykdymu susijusią informaciją.
- 9.4.13. Sudaryti sąlygas Užsakovo atstovams bei techniniam prižiūrėtojui lankytis Statinyje bei susipažinti su visa Darbų dokumentacija.
- 9.4.14. Garantuoti saugų darbą, priešgaisrinę ir aplinkos apsaugą bei darbo higieną statybos teritorijoje, savo darbo zonoje, taip pat gretimos aplinkos apsaugą ir greta statybos teritorijos gyvenančių, dirbančių, poilsiaujančių ir judančių žmonių apsaugą nuo atliekamų statybos darbų sukeltamų pavojų. Rangovas užtikrina, kad jo pasamdyti darbuotojai ir/arba tretieji asmenys, už kuriuos atsakingas Rangovas, Darbų atlikimo metu nebūtų apsvaigę nuo alkoholio, narkotinių, toksinių ir (arba) psichotropinių medžiagų.
- 9.4.15. Saugoti atliktus Statybos darbus ir reikmenis nuo sugadinimo, vagystės, nuo meteorologinių sąlygų poveikio. Statinyje ar jo dalyje, kurioje atliekami Statybos darbai, atsitiktinio žuvimo ar sugadinimo rizika tenka Rangovui visą Statybos darbų atlikimo laikotarpį iki pasirašomas Statinio statybos užbaigimo aktas. Vykdyti perduotos statybos aikštelės apsaugą.
- 9.4.16. Savo sąskaita ištaisyti Statybos darbų, kurie yra netinkamai įvykdyti, defektus.
- 9.4.17. Atlikti Statybos darbus tvarkingai, neteršiant teritorijos, kompaktiškai laikyti statybos atliekas bei išvežus jas iš teritorijos pateikti Užsakovui patvirtinančius dokumentus apie statybinio laužo, grunto išvežimą į tam specialiai skirtas vietas.
- 9.4.18. Darbams naudoti tik naujas, Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka sertifikuotas medžiagas, įrangą, taip pat atitinkančius jiems keliamus Lietuvos Respublikos standartus ir normas.
- 9.4.19. Savo lėšomis įrengti laikinus aptvėrimus, o baigus Statybos darbus juos išardyti.
- 9.4.20. Užtikrinti, kad į objektą, medžiagų saugojimo aikšteles ar vietas nepatektų pašaliniai asmenys.

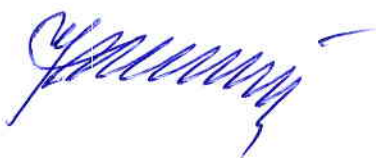
- 9.4.21. Darbų atlikimui, esant reikalui, gauti leidimus arba sutikimus atlikti darbus apsauginėse zonose (elektros tinklų, ryšių linijų, magistralinių vamzdynų ir pan.), gatvių važiuojamoje dalyje, eksploatuojamuose kelių ruožuose, nutiestų požeminių komunikacijų vietose ir kt.
- 9.4.22. Atlikus Statybos darbus, atlikti reikalingus bandymus ir tyrimus, parengti išpildomasias geodezines nuotraukas, Statinio kadastrinių matavimų bylą ir juos pateikti Užsakovui.
- 9.4.23. Suteikti visiems Statinyje atliktiems Statybos darbams Sutarties 6 punkte nurodytas garantijas.
- 9.4.24. Visiškai atsakyti už subrangovų atliktus Darbus ir jų kokybę ar padarytą žalą.
- 9.4.25. Atlikus visus Darbus, pateikti Užsakovui užpildytus statybos darbų žurnalus, išpildomasias geodezines nuotraukas, medžiagų ir įrengimų sertifikatus, atitikties deklaracijas, išpildomąją ir darbų vykdymo dokumentaciją, techninį ir darbo projektus (su žyma „Pritariu statyti“ ir „Taip pastatyta“), statinio energinio naudingumo sertifikatą, pastato techninio – energetinio pasą, statinio kadastrinių matavimų bylą ir šių dokumentų kompiuterines laikmenas. Taip pat pateikti Užsakovui ir kitus dokumentus, priklausančius pateikti pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, kad būtų pasirašytas Statinio statybos užbaigimo aktas pagal STR 1.11.01:2010 „Statybos užbaigimas“, bei jų kompiuterines laikmenas.
- 9.4.26. Užsakovui pageidaujant, Rangovas privalo detalizuoti informaciją, pateikiamą Aktuose ar jų prieduose.
- 9.4.27. Bendradarbiauti su Užsakovu ir vykdyti visus teisėtus ir neprieštaraujančius Sutarties nuostatomis Užsakovo nurodymus.

10. ŠALIŲ ATSAKOMYBĖ

- 10.1. Užsakovas, uždelsęs sumokėti Rangovui priklausančias sumas šioje Sutartyje nustatyta tvarka ir terminais, Rangovui pareikalavus, moka Rangovui 0,02 (dviejų šimtųjų) procento dydžio delspinigius už kiekvieną pavėluotą dieną nuo ne laiku apmokėtos sumos.
- 10.2. Rangovas, neužbaigęs Darbų sutartyje numatytu laiku, Užsakovui pareikalavus, moka Užsakovui 0,02 (dviejų šimtųjų) procento dydžio delspinigius už kiekvieną pavėluotą dieną nuo bendros Sutarties kainos iki bus atlikti Darbai.
- 10.3. Jei Rangovas nevykdo priimtų įsipareigojimų ir/ar Sutartyje numatytų įpareigojimų, Užsakovui pareikalavus moka 100,00 € (vieno šimto eurų) baudą už 1 (vieną) vėlavimo dieną iki kol įsipareigojimas ar įpareigojimas bus įvykdytas.

11. SUBRANGOVAI/SUBTEIKĖJAI IR JŲ KEITIMO TVARKA

- 11.1. Rangovas Sutarties vykdymui pasitelkia subrangovą – UAB „Panprojekta“, įmonės kodas 147462363, Respublikos g. 38, LT-35173 Panevėžys, atliekami darbai – darbo projekto parengimas (toliau – Subrangovas).
- 11.2. Subrangovų pasitelkimas nekeičia Rangovo atsakomybės dėl tinkamos Sutarties įvykdymo. Rangovas prisiima atsakomybę už Subrangovų veiklą vykdant Sutartį ir atsako už Sutartinių prievolių neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą.
- 11.3. Sutarties vykdymo metu Rangovas, gali inicijuoti Subrangovo nurodyto Sutartyje pasikeitimą/atsisakymą pateikiant Užsakovui raštišką prašymą keisti Subrangovą arba atsisakyti jo bei keičiamo Subrangovo kvalifikaciją pagrindžiančius dokumentus arba dokumentus įrodančius, kad Rangovas turi teisę atlikti tuos Darbus.
- 11.4. Keičiamas Subrangovas privalo būti ne žemesnės kvalifikacijos, kaip Subrangovas, nurodytas Sutartyje.
- 11.5. Į pateiktą prašymą pakeisti/atsisakyti Subrangovų, Užsakovas, įvertinęs keičiamo Subrangovo ar Rangovo kvalifikaciją įrodančius dokumentus, apie priimtą sprendimą Rangovui atsako raštu ne vėliau kaip per 5 darbo dienas, pateikdamas sutikimą pakeisti Subrangovą kitu Subrangovu ar jo atsisakyti nei nurodyta Sutartyje arba išdėsto Subrangovo keitimo/atsisakymo nesutikimo motyvus.
- 11.6. Šalims tarpusavyje susitarus dėl Subrangovo keitimo/atsisakymo, šie keitimai/atsisakymai įforminami raštišku susitarimu, kuris yra Sutarties neatskiriama dalis. Subrangovo keitimas/atsisakymas nelaikomas Sutarties sąlygų keitimu.

12. NEKOKYBIŠKAI (NETINKAMAI) ATLIKTI DARBAI

12.1. Jeigu Rangovas atliko Darbus pažeisdamas Projekte ir šioje Sutartyje numatytas sąlygas, nesilaikė normatyvinių projektavimo ir statybos dokumentų ir/ar kitų teisės aktų reikalavimų, Užsakovas turi teisę reikalauti, kad Rangovas:

- 12.1.1. nedelsiant sustabdytų ir (ar) nutrauktų Darbų atlikimą arba
- 12.1.2. neatlygintinai pakeistų nekokybiškas medžiagas, gaminius, dirbinius, įrangą, arba
- 12.1.3. neatlygintinai pagerintų atliekamų Darbų kokybę, arba
- 12.1.4. neatlygintinai ištaisytų netinkamai atliktus Darbus arba
- 12.1.5. atlygintų Užsakovui Darbų trūkumų šalinimo išlaidas.

13. SUTARTIES NUTRAUKIMAS PRIEŠ TERMINĄ

13.1. Užsakovas turi teisę vienašališkai nutraukti šią Sutartį, įspėjęs Rangovą raštu prieš 20 kalendorinių dienų, ir pareikalauti iš Rangovo atlyginti Užsakovo patirtus nuostolius, jeigu:

13.1.1. Rangovas per Užsakovo nustatytą laikotarpį neįvykdo Užsakovo nurodymo ištaisyti netinkamai įvykdytus sutartinius įsipareigojimus.

13.1.2. Rangovas bankrutuoja arba yra likviduojamas, kai sustabdo ūkinę veiklą, arba kai įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatyta tvarka susidaro analogiška situacija.

13.1.3. Po raštiško Užsakovo įspėjimo Rangovas neužtikrina Darbų kokybės ar nevykdo kitų šios Sutarties sąlygų arba raštiškai perspėtas dar kartą jas pažeidžia.

13.1.4. Jei Rangovas be pateisinamos priežasties nevykdo Sutarties 9.4. punkte prisiimtų įsipareigojimų.

13.1.5. Jeigu Rangovas, nepaisydamas Užsakovo raginimo, nepradedą Darbų Grafike nustatyto laiku arba dirba taip lėtai, kad baigti Darbus Grafike nustatyto laiku būtų tikrai neįmanoma.

13.2. Rangovas raštu įspėjęs Užsakovą prieš 20 (dvidešimt) kalendorinių dienų turi teisę nutraukti sutartį, jeigu Užsakovas nevykdo prisiimtinių įsipareigojimų pagal Sutartį.

13.3. Užsakovas ir Rangovas, susitaria, kad Užsakovas, negavęs finansavimo Sutarties vykdymui, turi teisę vienašališkai nutraukti Sutartį, apie tai raštu įspėjęs Rangovą prieš 20 kalendorinių dienų. Sutarties vykdymo metu, Užsakovas pasilieka teisę apmokėti už faktiškai atliktus darbus, priklausomai nuo turimo finansavimo apimčių, o negavus finansavimo atsisakyti tam tikrų darbų. Faktiškai atlikti darbai apskaičiuojami vadovaujantis detalio darbų sąmata. Jeigu Užsakovas atsisako Darbų dalies, bendra sutarties kaina atitinkamai sumažinama.

13.4. Šalys turi teisę nutraukti Sutartį abiejų šalių raštišku susitarimu.

13.5. Nutraukus Sutartį, Rangovas privalo parengti atliktų Statybos darbų išpildomąsias geodezines nuotraukas, kadastrinių matavimų bylą ir perduoti iki Sutarties nutraukimo datos atliktus Darbus, projektinę, išpildomąją, statybos vykdymo bei kitą dokumentaciją ir suteikti atliktiems Statybos darbams garantiją nuo Statinio statybos užbaigimo akto pasirašymo dienos, Šalims pasirašant perdavimo – priėmimo aktą.

13.6. Šalys neturi teisės vienašališkai nutraukti Sutarties nesant pagrindo, nurodyto šioje Sutartyje arba Lietuvos Respublikos teisės aktuose.

14. NENUGALIMOS JĖGOS APLINKYBĖS

14.1. Šalis gali būti visiškai ar iš dalies atleidžiama nuo atsakomybės dėl ypatingų ir neišvengiamų aplinkybių – nenugalimos jėgos (*force majeure*), nustatytos ir jas patyrusios Šalies įrodytos pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą, jeigu Šalis nedelsiant pranešė kitai Šaliai apie kliūtį bei jos poveikį įsipareigojimų vykdymui.

14.2. Nenugalimos jėgos aplinkybių sąvoka apibrėžiama ir Šalių teisės, pareigos ir atsakomybė esant šioms aplinkybėms reglamentuojamos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.212 straipsnyje bei „Atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms taisyklėse“ (1996 m. liepos 15 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 840 „Dėl Atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms taisyklių patvirtinimo“).

14.3. Jei kuri nors sutarties Šalis mano, kad atsirado nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės, dėl kurių ji negali vykdyti savo įsipareigojimų, ji nedelsdama (ne vėliau kaip per 3 (tris) darbo dienas

nuo tokių aplinkybių atsiradimo ar sužinojimo apie jų atsiradimą) informuoja apie tai kitą Šalį, pranešdama apie aplinkybių pobūdį, galimą trukmę ir tikėtiną poveikį. Jei Užsakovas raštu nenurodo kitaip, Rangovas toliau vykdo savo įsipareigojimus pagal Sutartį tiek, kiek įmanoma, ir ieško alternatyvių būdų savo įsipareigojimams, kurių vykdyti nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės netrukdo, vykdyti.

14.4. Rangovas patvirtina, kad jis nežino apie nenugalimos jėgos aplinkybes (*force majeure*), kurių Sutarties Šalys negali numatyti ar išvengti, nei kaip nors pašalinti ir dėl kurių visiškai ar iš dalies būtų neįmanoma vykdyti Sutartyje nustatytų įsipareigojimų.

14.5. Jeigu Sutarties šalis, kurią paveikė nenugalimos jėgos aplinkybės (*force majeure*), ėmėsi visų pagrįstų atsargos priemonių ir dėjo visas pastangas, kad sumažintų su tuo susijusias išlaidas, panaudojo visas reikiamas priemones, kad ši Sutartis būtų tinkamai įvykdyta, Sutarties Šalies nesugebėjimas įvykdyti šioje Sutartyje numatytų įsipareigojimų nebus traktuojamas kaip Sutarties pažeidimas ar šios Sutarties įsipareigojimų nevykdymas. Pagrindas atleisti Sutarties Šalį nuo atsakomybės atsiranda nuo nenugalimos jėgos aplinkybių (*force majeure*) atsiradimo momento arba, jeigu apie ją nėra laiku pranešta, nuo pranešimo momento. Laiku nepranešusi apie nenugalimos jėgos aplinkybes (*force majeure*), įsipareigojimų nevykdanti Šalis tampa iš dalies atsakinga už nuostolių, kurių priešingu atveju būtų buvę išvengta, atlyginimą.

14.6. Jei nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės trunka ilgiau kaip 180 (vienas šimtas aštuoniasdešimt) kalendorinių dienų, tuomet, nepaisant Sutarties įvykdymo termino pratęsimo, kuris dėl minėtųjų aplinkybių gali būti Rangovui suteiktas, bet kuri Sutarties Šalis turi teisę nutraukti Sutartį įspėdama apie tai kitą Šalį prieš 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų. Jei pasibaigus šiam 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų laikotarpiui nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės vis dar yra, Sutartis nutraukiama ir pagal Sutarties sąlygas Šalys atleidžiamos nuo tolesnio Sutarties vykdymo.

15. GINČŲ SPRENDIMAS

15.1. Šalys susitaria, kad kiekvienas ginčas, nesutarimas ar reikalavimas, kylantis iš Sutarties ar su ja susijęs, turi būti sprendžiamas derybų keliu. Jeigu anksčiau nurodyti ginčai, nesutarimai ar reikalavimai negali būti išspręsti derybų keliu tai Šalys susitaria spręsti juos teisės aktų nustatyta tvarka teisme.

16. KITOS SUTARTIES SĄLYGOS

16.1. Sutartis įsigalioja po to, kai išduotas statybą leidžiantis dokumentas, pasirašyta Darbų finansavimo sutartis ir Rangovas pateikė Užsakovui Sutarties 7.1 punkte numatytą Sutarties įvykdymo užtikrinimą ir galioja iki Darbų rezultato perdavimo Užsakovui ir atsiskaitymo už Darbus, bei kitų sutartinių įsipareigojimų įvykdymo pagal Sutartį.

16.2. Sutarties sąlygos sutarties galiojimo laikotarpiu negali būti keičiamos, išskyrus tokias Sutarties sąlygas, kurias pakeitus nebūtų pažeisti Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnyje nustatyti principai ir tikslai bei tokiems Sutarties sąlygų pakeitimams yra gautas Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas.

16.3. Sutarties galiojimo laikotarpiu Šalis gali inicijuoti Sutarties sąlygų pakeitimą, pateikiant kitai Šaliai raštišką prašymą keisti Sutarties sąlygas bei dokumentų, pagrindžiančių prašyme nurodytas aplinkybes, argumentus ir paaiškinimus, kopijas. Į pateiktą prašymą pakeisti atitinkamą Sutarties sąlygą kita Šalis motyvuotai atsako ne vėliau kaip per 10 darbo dienų. Šalims nesutarus dėl Sutarties sąlygų keitimo, sprendimo teisę turi Užsakovas. Šalims tarpusavyje susitarus dėl Sutarties sąlygų keitimo ir teisės aktų nustatyta tvarka gavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą keisti Sutarties sąlygas, šie keitimai įforminami susitarimu, kuris yra Sutarties neatskiriama dalis.

16.4. Vykdam Sutartį gali būti atliekami techninio pobūdžio Sutarties pakeitimai, kurie visiškai neįtakoja šalių tarpusavio įsipareigojimų turinio pakeitimo, galimi be Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo. Techninio pobūdžio pakeitimais laikoma: Sutarties šalių rekvizitai, asmenų atsakingų už Sutarties vykdymą pakeitimas, techninės klaidos, Subrangovų/Subteikėjų keitimas. Techninio pobūdžio pakeitimai įforminami Šalių atstovų pasirašytu susitarimu, kuris yra neatskiriama Sutarties dalis.

16.5. Visi rezultatai ir su jais susijusios teisės, įgytos vykdant Sutartį, įskaitant autorines ir kitas intelektines ar pramonines nuosavybės teises, yra Užsakovo nuosavybė.

17. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

17.1. Visi su šia Sutartimi susiję pranešimai, prašymai, kiti dokumentai ar susirašinėjimas yra siunčiami el.paštu, įteikiami pasirašytinai, jų originalus visais atvejais įteikiant kitai Šaliai asmeniškai ar siunčiant registruotu ar kurjeriniu paštu, kiekvienam iš jų Sutartyje nurodytu atitinkamu adresu. Siųstas pranešimas laikomas gautu jo gavimo dieną. Laikoma, kad siuntimo ir gavimo diena sutampa, kai pranešimas yra siunčiamas el.paštu. Apie savo adreso ar kitų rekvizitų pasikeitimą kiekviena Šalis nedelsdama, tačiau ne vėliau kaip per 3 (tris) darbo dienas nuo minėto pasikeitimo dienos, raštu informuoja kitą Šalį. Kol apie pasikeitusį adresą nustatyta tvarka nebuvo pranešta, ankstesniu adresu pristatyti laiškai/pranešimai yra laikomi gautais.

17.2. Sutartis sudaryta 2 (dviem) egzemplioriais lietuvių kalba, po vieną kiekvienai šaliai. Abu Sutarties egzemplioriai yra vienodos teisinės galios.

18. SUTARTIES DOKUMENTAI

18.1. Prie Sutarties pridedami šie priedai, kurie yra neatskiriama Sutarties dalis:

18.1.1. Sutarties 1 priedas - Rangovo pasiūlymas;

18.1.2. Sutarties 2 priedas - Sutarties įvykdymo užtikrinimas.

18.2. Viešojo pirkimo dokumentai yra Sutarties sudedamoji dalis.

18.3. Sutartį sudarantys dokumentai laikomi vienas kitą paaiškinančiais.

19. ŠALIŲ REKVIZITAI IR PARAŠAI:

Užsakovas

UAB "Panevėžio autobusų parkas"

Įmonės kodas 147024322

PVM kodas LT470243219

J. Basanavičiaus g.67, LT- 36204, Panevėžys

Tel. 8 45 433232, faksas 8 45 439995

El. paštas info@panevezioautobusai.lt

A. s. Nr. LT10 7300 0100 0237 7152

AB „Swedbank“, banko kodas 73000

Rangovas

Rangovas

UAB "Kortas"

Įmonės kodas 149660899

PVM mokėtojo kodas LT496608917

Kepyklos g.15, Alytus LT62117

Tel., faksas.+370 315 30400

El. paštas info@kortas.lt

A.s. Nr. LT947300010002207345

AB „Swedbank“, banko kodas 73000

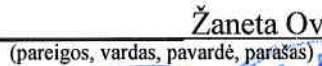
Direktoriaus pavaduotojas,
pavaduojantis generalinį direktorių

 Alvydas Dirse
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

A. V.

Generalinė direktorė

 Žaneta Overlingienė
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

